

kræve, at den årlige redegørelse indeholder oplysning om, til hvilket stade de forskellige forsøgsrækker er nået, og, hvor forsøgsrækken er afsluttet, en begrundet bedømmelse af den samfundsnytte, resultaterne må antages at bringe.

Det er hævdet, at AEK ikke kan skaffe konkrete oplysninger om nytten af afsluttede forsøg, fordi dette ville indeholde firmahemmeligheder. Dette kan ikke være rigtigt. Forud for de meget kostbare forsøg må gå en vurdering af den samfundsmæssige nytte, herunder de økonomiske. Uden en sådan vil det være helt uforvarligt at sætte forsøgene i gang. Den pågældende branche må være taget på råd, og det må være lettere at afgive et skøn efter forsøgene end før.

Det er klart, at et betydeligt antal forsøg må mislykkes og ikke give resultat, men summen af mislykkede og nyttegivende forsøg må være positiv. Målforskning må betragtes som enhver anden investering, og der må kræves, at det samlede resultat på længere sigt giver overskud, ellers er investeringen forkert. Der er så mange livsvigtige investeringskrav i Danmark, og vore økonomiske muligheder er så begrænsede, at vi simpelt hen ikke har råd til ikke at foretage meget kritiske vurderinger af statsinvesteringer, og Risøs udgifter er investeringer. Derfor må folketinget ved bedømmelsen af den krævede plan vurdere de enkelte opgaver, der tages op, meget nøje. Som eksempel på sådan vurdering kan anføres Risøs arbejde på at fremstille brændselementer til atomkraftværker. Det er opgivet, at udgiften hertil det første år vil være ca. 1,5 mill. kr., og at den vil stige i de kommende år. Da der almindeligvis kun opgives de direkte udgifter, må da hertil lægges andel i fælles omkostninger og måske også en del service fra andre afdelinger. Den årlige udgift kan derfor formentlig i gennemsnit sættes til 2,5 mill. kr. Hvor mange år disse forsøg skal løbe, har ministeren og Risø ikke ment at kunne udtale sig om, men man må formode, at der ikke kan skabes en dansk produktion, før vi selv kan begynde at bruge disse elementer, altså tidligst om ca. 10 år og antageligt senere, og da der af milliardelskaber, der allerede nu producerer elementer, ustandselig arbejdes på forbedringer, vil man nok være nødt til at fortsætte arbejdet mindst gennem den 10 års periode, fordi

afsluttede forsøgsresultater hurtigt forældes, og altså anvende omkring 25 millioner kr.

Dette skøn kan meget vel være for højt, men også for lavt, og hertil skal lægges investeringerne til sin tid i en fabrik, der også vil koste millioner. Derefter skal vi konkurrere med firmaer, der er så kapitalstærke, at vore konkurrencemuligheder må være små, selv om forsøgene teknisk set lykkes.

Ud fra dette forekommer det meget tvivlsomt, om denne langtidsinvestering er forsvarelig. Det må jo erindres, at vi ikke har nogen særlig interesse i at producere disse elementer fremfor andre produktioner. Vor eneste sande interesse ligger i, at danske arbejdere og dansk kapital anvendes ved produktioner, der giver det størst mulige udbytte pr. time, så vor levefod kan blive den højest mulige. Ligesom folketinget er i stand til uden at have synderligt kendskab til atomfysik at bedømme værdien af forsøget med brændselementer, således må det være muligt at bedømme andre målforskningsopgaver.

Til bedømmelsen af målforskningsopgaverne knytter sig spørgsmålet om udnyttelsesretten af Risøs forsøgsresultater. Der er, så vidt det kan ses af ministerens svar, enighed om, at den viden, der opnås, og som alment kan udnyttes af hele erhvervslivet eller en branche, må være fri for afgifter, ligeledes at viden, der er en følge af bestilt arbejde fra et firma, der afholder forsøgsudgifterne, ejes af dette firma. Mellem disse grupper ligger sikkert et betydeligt antal tilfælde, hvor kun et enkelt eller enkelte firmaer kan udnytte de opnåede resultater, eller hvor et firma har fået en fortrinsstilling ved at deltage i betalte udviklingskontrakter. Der bør for disse tilfælde skabes klarere regler i overensstemmelse med andre former for støttet forskning. Endelig bør man vel på en eller anden måde sikre resultaterne for dansk produktion.

Hvis man gennemgår de af ministeren i svarene anførte eksempler på, hvor Risøs indsats har gavnet erhvervslivet, så må det, uden at der ligger nogen kritik i det, fastslås, at der endnu ikke foreligger anvendte resultater af konserveringsforsøgene, der beslaglægger ca. 500.000 kr. årligt, og ej heller af planteforædlingen, der forbruger et lignende beløb. Men det bør bemærkes, at